Senter for rus- og avhengighetsforskning

UNIVERSITETET I OSLO

Om cannabis

Mandag 31. mars 2014

Jørgen G. Bramness, professor, dr.med.

Forskningsdirektør ved Senter for rus og avhengighetsforskning

Seniorforsker ved Avdeling for legemiddelepidemiologi, Nasjonalt Folkehelseinstitutt

Figur 4.10 Antall beslag av heroin, cannabis, kokain og amfetamin 1974-2008
Number of seizures of heroine, cannabis, cocaine and amphetamines 1974-2008

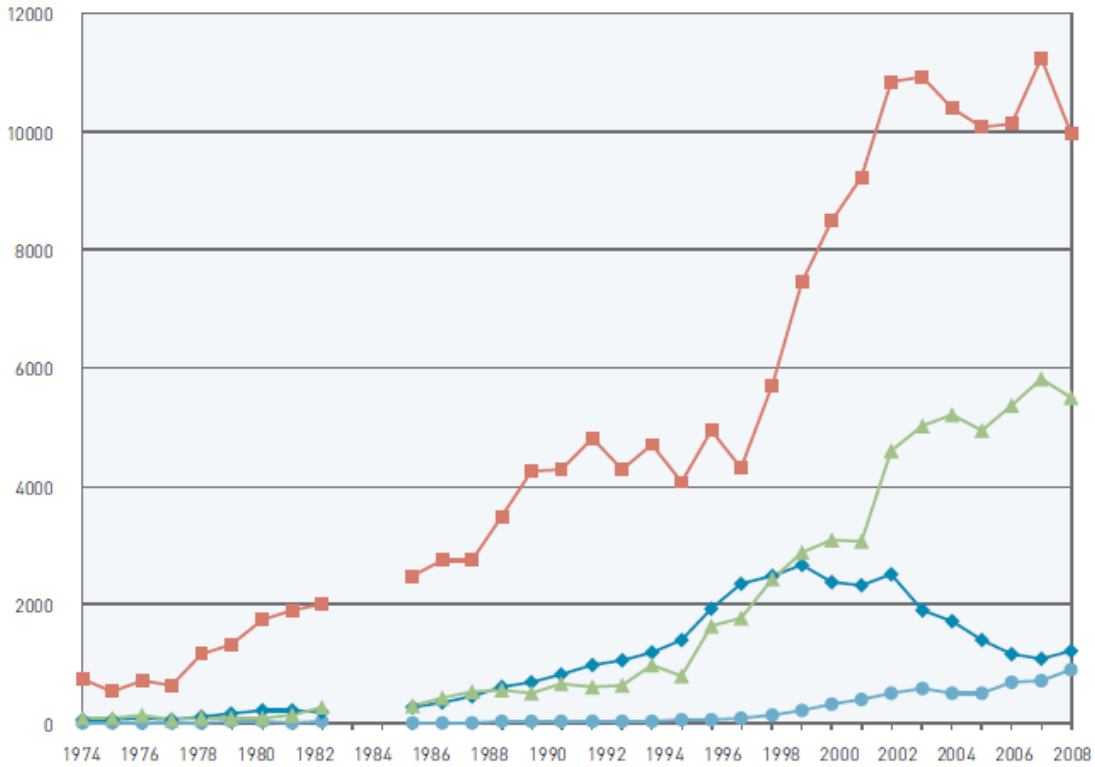

Kilde: Kripos

Kort om stoffet cannabis

- Framstilles av *cannabis sativa*
- Marihuana (bhang) - tørkede blader
- Hasjisj (ganja, charas) - tørkede pressede blomster, kvae
- 400 forskjellige kjemiske komponenter
- over 60 er cannabinoider
- Viktigst er THC
  - Δ-9-tetrahydrocannabinol

Kort om omfang av bruk

- Økende bruk av cannabis
- Mer i Oslo enn ellers i landet
- Nyere trender viser seg først på Oslo vest
- Bygdene kommer etter
- 16-åringer i USA ca. 50% prøvd (1998/NIDA)

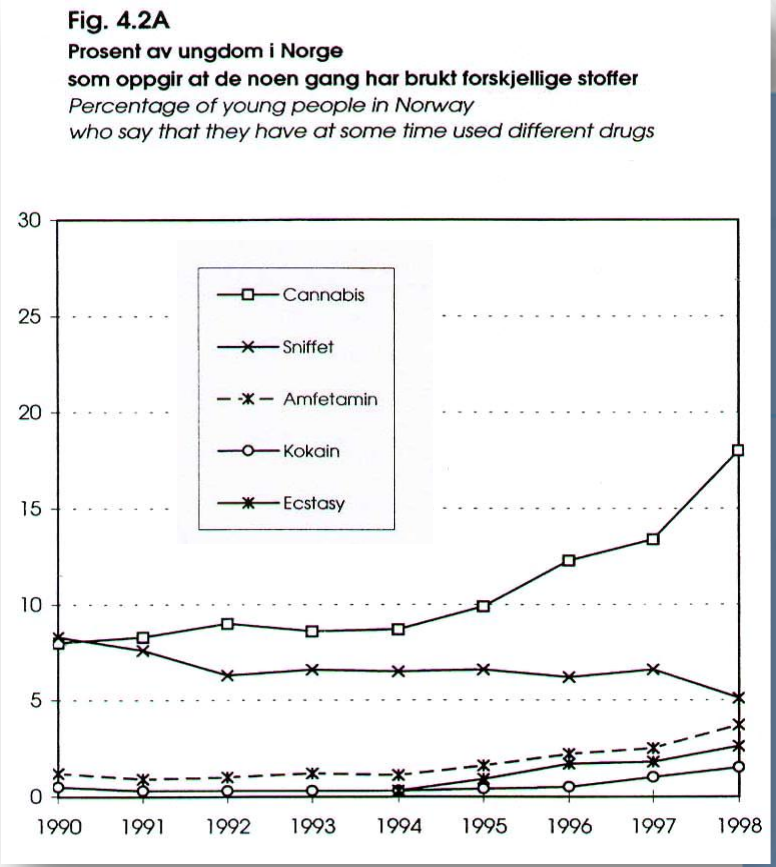

Virkninger av cannabis

- Effekter etter kronisk bruk av cannabis
  - ”Cannabis er mindre farlig enn alkohol”
  - ved daglig bruk/kronisk bruk mer skadelig med alkohol
  - ved tilfeldig bruk/”recreational use” er det ingen forskjell på alkohol og cannabis

Akutte effekter av cannabisbruk

- Skader/ulykker
  - Økt relativ risiko for dødsulykker ved bruk av cannabis (blodkonsentrasjoner > 6 nmol/L) (Drummer 2001)
  - Ved lavere konsentrasjoner er føreren muligens i stand til å kompensere manglende ferdigheter med forsiktighet
- Psykiske virkninger
  - tilsiktede: rus, eufori (”høy”), hallusinasjoner (?)
  - utilsiktede: panikk, angst, depresjon, psykose (toksiske forbundet med høye inntak) (se toksiske psykoser senere)
  - effekter kan sees dager etter inntak

Politimessige aspekter

- Blodprøve bør taes raskt!
- Urinprøve positiv i dager etter enkeltinntak
- Urinprøve positiv i uker til mnd etter mye bruk
- Store pupiller, blodsprengte øyne, høy puls, tørr munn, latteranfall

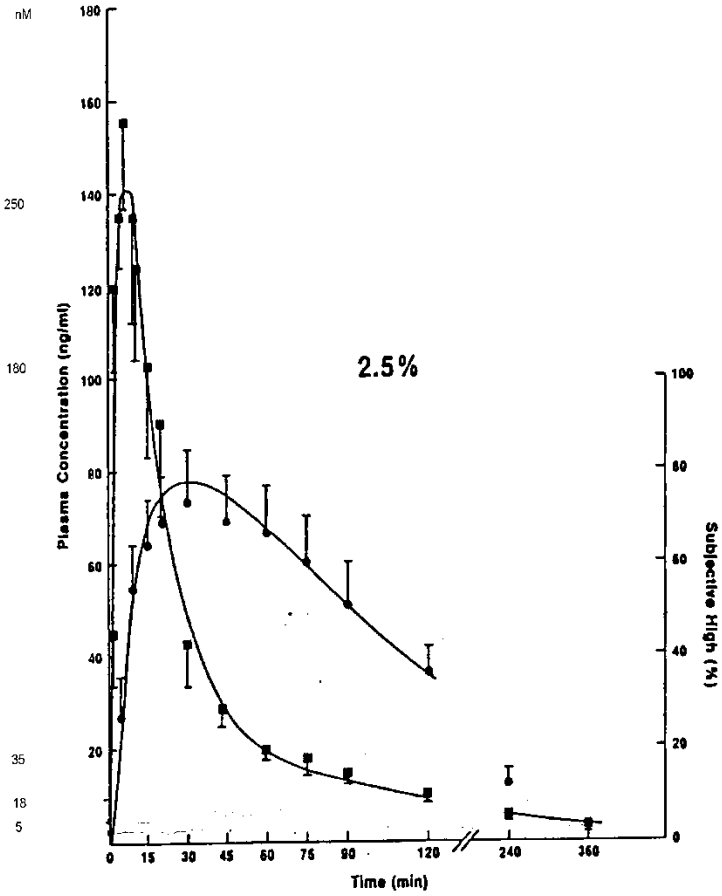

Fig. 2. Plasma THC concentration–time (■) and subjective high–time (●) after smoking one 2.5% THC cigarette ($\bar{X} \pm SE$; n = 6). *Solid curves* are computer fits to the data.

Helseskader ved bruk av cannabis

Medisinske konsekvenser av cannabisbruk

- Lungekreft
- Kroniske lungesykdommer
- Plutselig uventet hjertedød

Psykiatriske konsekvenser av cannabisbruk

- Schizofreni
- Depresjon
- Hukommelsesproblemer

Rus

- Avhengighet
- Ulykker

- De medisinske skadene er til stede
- Man skal være forsiktig med å konkludere med hensyn til omfang og alvorlighetsgrad

Cannabis og lungekreft

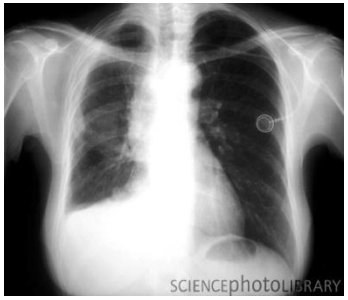

- Fremdeles noe usikkerhet med hensyn til risiko for lungekreft
- Mekanisme
  - Cannabis(røyk) innholder carcinogener
  - Cannabisrøykere røyker også tobakk
- Epidemiologi
  - Noen studier finner en øket forekomst (opptil OR 8.2 !)

Sidnet et al 1997, Mehra et al 2006

  - Noen finner ikke en øket forekomst

Zhang et al 1999,

Llewellyn et al 2004, Rosenblatt et al 2004

Kroniske lungesykdommer

- Oftere kronisk bronkitt

  Tashkin 2002, Aldington 2007, Taylor 2000, 2002, Tetrault 2007

- Dempet immunfunksjon i luftveiene
  - gir mer infeksjoner og lungebetennelser

- Kroniske effekter
  - Mer blandede resultater
  - Nedsatt lungefunksjon i 2 studier – ikke repetert

    Taylor 2000, 2002
  - Ingen evidens for KOLS

Plutselig uventet hjertedød

- Akutt doserelatert økning i hjertefrekvens
  - Noe toleranseutvikling
- Eldre - mer utsatt for hjerteinfarkt, øket blodtrykk og hjerneslag
- Nedsatt hjertefrekvens i slutten av rusen
  - Øket sjanse for hjerterytmeforstyrrelse
    - Grenblokk gr. II m/flutter

Plutselig uventet hjertedød

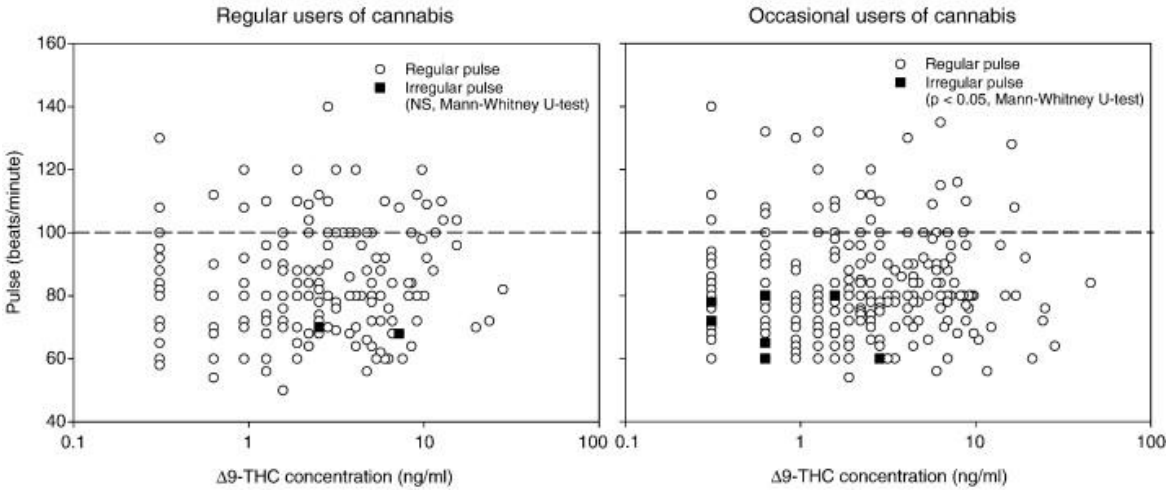

Khiabani, Mørland og Bramness 2008

- Det finnes etter hvert mange tilfeller av plutselig uventet hjertedød hos ellers friske
- Populasjons tilskrivbar andel (♥-inf.) er 0.8%
  - (~ 40/år i Norge?)

Affektiv sykdom

- Blandede resultater med hensyn til sammenhengen mellom cannabisbruk og depresjon
- Som oftest forsvinner sammenhengen når man korrigerer for andre risikofaktorer

Hukommelse (kognisjon)

- Ikke store nedsettelser i kognitiv funksjon

  Solowij 1998, Lyketsos 1999

- Noen studier viser mer subtile effekter av lang tids bruk

  Block 1993, 2002, Solowij 2002

  - Arbeidshukommelse
  - Innlæring
  - Oppmerksomhet
- Fortsatt diskusjon om dette skyldes
  - Premorbid nedsettelse
  - Vedvarende akutte effekter
  - Gjenværende stoffrester
  - Abstinenssymptomer
- Fortsatt diskusjon om dette går tilbake

Cannabis-avhengighet

- Jeg kan slutte med det!
  - (Du bare gjør det ikke!)
- Toleranse
  - bruk av samme dose over tid; minkende rus-følelse (Jones 1976, Georgotas 1979)
- Abstinenssymptomer
  - etter daglig inntak i 4 uker:
    - irritable, ikke samarbeidende, aggressive, søvnløshet (Haney 1999)
  - rastløshet, angst, nedstemthet, skjelving, diare (Mendelson 1984)
- Hyppighet av avhengighet
  - 7-8% hos menn, 4-5% hos kvinner (forskjellig grad av tilgjengelighet) (Anthony 1991)
  - Hos de som har røykt 5 ganger eller mer 17% (Høyt tall! Kriterier?)(Hall 1994)
  - 35% av brukere sier de ikke alltid kan stoppe når de vil, ofte på grunn av abstinenssymptomer (rastløshet og irritabilitet) (Thomas 1996)

Cannabis: avhengighet

- Toleranse
  - bruk av samme dose over tid; minkende rus-følelse

Jones 1976, Georgotas 1979

- Abstinenssymptomer
  - etter daglig inntak i 4 uker:
    - irritable, ikke samarbeidende, aggressive, søvnløshet

Haney 1999

  - rastløshet, angst, nedstemthet, skjelving, diare

Mendelson 1984

- Hyppighet av avhengighet
  - 7-8% hos menn, 4-5% hos kvinner (forskjellig grad av tilgjengelighet

Anthony 1991

  - Hos de som har røykt 5 ganger eller mer 17%
    - Høyt tall! Kriterier?

Hall 1994

  - 35% av brukere sier de ikke alltid kan stoppe når de vil, ofte på grunn av abstinenssymptomer
    - rastløshet og irritabilitet

Thomas 1996

Rus – akutte skader

- Kan være vanskelig å avsløre rus

- Eksempel på akutt effekt er bilkjøring:
  - Økt risiko for påvirkning av psykomotoriske funksjoner viktig for bilkjøring
  - Øker risikoen for nedsatte ferdigheter på veien
  - Mange kjører rundt i cannabisrus og med cannabis i kroppen
  - Øker risikoen for trafikkulykker

Cannabis som medisin

- En del tilstander – god evidens for effekt
  - Wasting (HIV/AIDS)
  - Cellegiftindusert kvalme
  - Øket trykk i øket
  - Smertetilstander
  - Muskelspastisitet
- En del tilstander – svakere evidens for effekt
  - Tourette
  - ADHD
  - Angst
  - ALS

- Bedre enn placebo, men ikke bedre enn andre medisiner
- Sant på gruppenivå, men ikke nødvendigvis på enkeltnivå
- Syntetiske produkter kan fungere like bra
- Også medisinsk bruk har bivirkninger!
  - Personlige
  - Lekkasje

Psykiske virkninger

- Akutt forgiftningspsykose (organisk psykose)
- Funksjonelle psykoser (schizofreni-liknende)
- Vedvarende psykose
- Demotiveringssyndromet
- Risikofaktor for schizofreni?

Akutt forgiftningspsykose (organisk psykose - delir)

- Overdosering
- Gir seg etter noen dagers abstinens
- Forvirring, nedsatt hukommelse, nedsatt oppmerksomhet, uorganisert tenking, angst (Talbott 1969, Tennant 1972)
- Forvirring, hallusinasjoner, følelsesmessig ustabile, desorientering, depersonalisering, paranoide symptomer (Chopra 1974)

Akutt funksjonell psykose (ikke organisk - schizofreniform)

- Vanskelig å skille fra akutt schizofreniform psykose: hallusinasjoner, vrangforestillinger og persepsjonsforstyrrelser, svingende i sitt bilde lykke/ekstase vs. angst/irritasjon (ICD-10)
- Bisarr atferd, voldelig, panikkangst, men mer innsikt og mindre depersonalisering enn akutt schizofreniforme psykoser (Tennant 1972)
- Mer hypomani og agitasjon, men mindre hørselshallusinasjoner, mindre avflatede følelser og mindre usammenhengende tale enn kontroller (Rottanburg 1982)

Vedvarende psykoser

- ”There is however, no robust evidence that heavy cannabis use may lead to psychotic illness that persists after abstinence”

(Thomas 1993, Johns 2001)

Demotiveringssyndromet

- Det er sannsynlig at dette syndromet representerer intet annet enn en kontinuerlig rusing hos hyppige brukere

(Negrete 1986, Johns 2001)

- Det er usikkert om dette er en brukbar diagnose

(Hall 1994, Johns 2001)

Cannabis og alvorlig psykisk sykdom

- Det er en stor overhyppighet av psykisk sykdom hos cannabis brukere
- Det er en stor overhyppighet av cannabisbruk hos psykisk syke
- Jo mer syk jo mer bruk
- Jo hyppigere bruk desto verre symptomer
- Dette gjelder spesielt schizofrenier
- Men også manio-depressiv lidelse (mer av alt?)

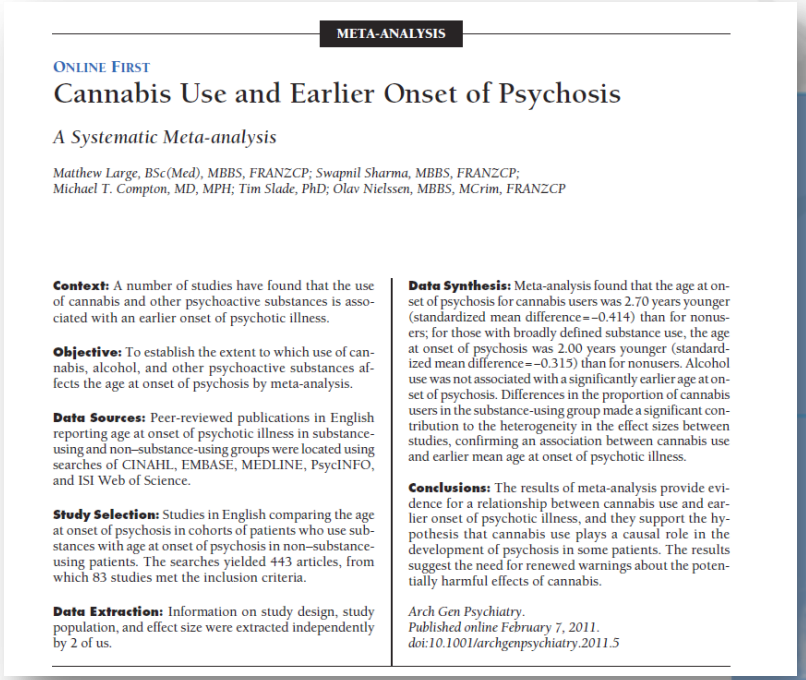

META-ANALYSIS

ONLINE FIRST

Cannabis Use and Earlier Onset of Psychosis

A Systematic Meta-analysis

Matthew Large, BSc(Med), MBBS, FRANZCP; Swapnil Sharma, MBBS, FRANZCP; Michael T. Compton, MD, MPH; Tim Slade, PhD; Olav Nielssen, MBBS, MCrim, FRANZCP

Context: A number of studies have found that the use of cannabis and other psychoactive substances is associated with an earlier onset of psychotic illness.

Objective: To establish the extent to which use of cannabis, alcohol, and other psychoactive substances affects the age at onset of psychosis by meta-analysis.

Data Sources: Peer-reviewed publications in English reporting age at onset of psychotic illness in substance-using and non–substance-using groups were located using searches of CINAHL, EMBASE, MEDLINE, PsycINFO, and ISI Web of Science.

Study Selection: Studies in English comparing the age at onset of psychosis in cohorts of patients who use substances with age at onset of psychosis in non–substance-using patients. The searches yielded 443 articles, from which 83 studies met the inclusion criteria.

Data Extraction: Information on study design, study population, and effect size were extracted independently by 2 of us.

Data Synthesis: Meta-analysis found that the age at onset of psychosis for cannabis users was 2.70 years younger (standardized mean difference=−0.414) than for nonusers; for those with broadly defined substance use, the age at onset of psychosis was 2.00 years younger (standardized mean difference=−0.315) than for nonusers. Alcohol use was not associated with a significantly earlier age at onset of psychosis. Differences in the proportion of cannabis users in the substance-using group made a significant contribution to the heterogeneity in the effect sizes between studies, confirming an association between cannabis use and earlier mean age at onset of psychotic illness.

Conclusions: The results of meta-analysis provide evidence for a relationship between cannabis use and earlier onset of psychotic illness, and they support the hypothesis that cannabis use plays a causal role in the development of psychosis in some patients. The results suggest the need for renewed warnings about the potentially harmful effects of cannabis.

Arch Gen Psychiatry.
Published online February 7, 2011.
doi:10.1001/archgenpsychiatry.2011.5
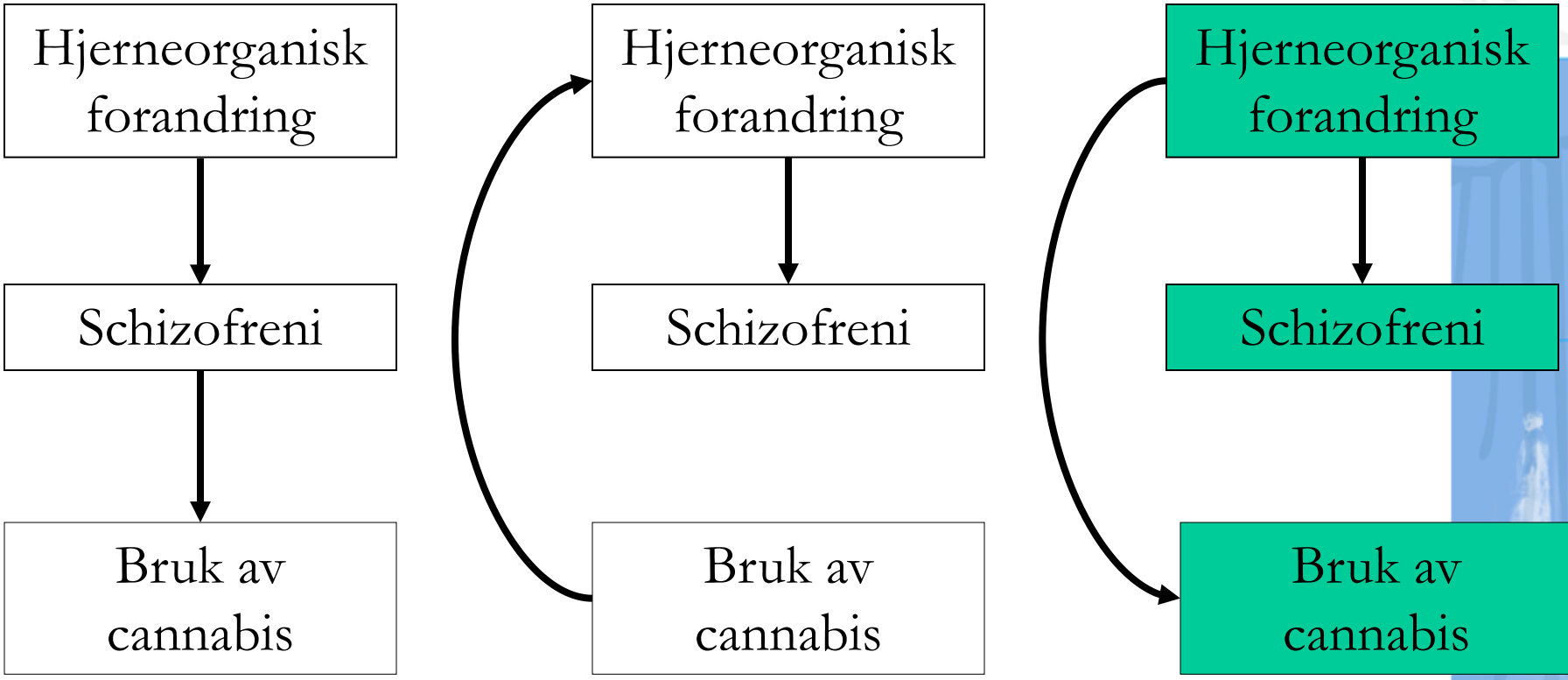
Schizofreni og cannabis